

Zondag 29 november 2009 Advent I

schriftlezing: Zach. 14:9-11

evangelielezing: Lucas 1:1-25

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Ik denk dat we het allemaal nog wel weten. Nog zoveel nachtjes slapen en dan.....

Als kind kon je ontzettend uitzien naar je verjaardag, naar Sinterklaas. Later naar je eerste keer autorijden, huwelijksdag, en .. als het gegeven was de verwachting van je eerste kind. In verwachting. Prachtig woord. je voelt al leven, je hebt de harttoon gehoord. Je bent in verwachting van wat komen gaat. Van nieuw leven dat in het verborgene groeit. Nee, ik weet; het gaat in het leven vaak heel anders, maar toch: ergens naar uitzien, naar reikhalzen, dat zullen we wel herkennen.

Die verwachting wordt ook soms wel als opvoedmiddel gebruikt: als je nu niet lief bent, als je nu niet gedraagt, krijg je straks niks voor Sinterklaas, met je verjaardag. Mag je vanavond niet uit of niet naar het feest. En het werkt. Kinderen, gevangenen, noem maar meer op, laten zich motiveren door de verwachting straks kadootjes te krijgen, straks eerder vrij te komen. Ook in de kerk werd, wordt dat opvoedmiddel veelvuldig gebruikt: nu op aarde is het nog een tranendal, maar straks daarboven wacht er voor de heiligen een plek in de hemel.

Maar wat, als er geen verwachting meer is, wat als er geen verwachting bij mensen leeft, wat als we zelf geen verwachting meer hebben?

Voor me zie ik de priester. Gehuwd. Met Elisabeth. En beide hebben afscheid moeten nemen van hun dromen, van hun diepst verlangen. Zij hebben gerouwd. Om wensen, die niet vervuld werden, om gebeden, die niet werden verhoord. Dat doet pijn. Dat snijdt en schrijnt. De teleurstelling is zo groot. Teleurstelling is nog te licht uitgedrukt. Er is een diep verdriet, als verwachtingen niet uitkomen. Als herstel niet doorzet. Ik heb dat van hele dichtbij gezien en het vervult me elke dag nog met medelijden.

En zo staat daar Zacharias te mompelen. Het is natuurlijk een geweldige eer om hogepriester te zijn. Het reukoffer te mogen opdragen, de gebeden in het allerheilige te mogen zegen. Enorme eer. Maar er is iets mis met godsdienst als het alleen nog maar om eer en erebaantjes draait. Er is iets mis met godsdienst, als het alleen nog maar routine is. Er is iets mis met godsdienst, als er geen verwachting meer leeft, geen hoop.

Natuurlijk, ik weet heel goed dat overspannen hoop schade kan aanrichten. Als mensen te vuur en te zwaard hun idealen willen bereiken. En ik weet ook dat mensen in hun naïeve hoop verleid en gemanipuleerd kunnen worden. De geschiedenis is er vol van. En wie één keer bedrogen is uitgekomen, die zal zich ene tweede keer wel bedenken.

Maar wat, als een samenleving haar hoop verliest, geen verwachting meer heeft? Behalve dan het halen van de pensioensgerechtigde leeftijd? Wat als een samenleving alles binnen handbereik heeft en er niets meer te winnen valt?

Ik sprak een professor communicatie wetenschap aan de VU: hij legde uit hoe het politieke spel gespeeld wordt, maar ook vertelde hij dat dit kabinet bij het begin van de rit bij communicatie-experts langs was gegaan: dat is gebruikelijk; politici willen weten hoe de boodschap verkocht moet worden. Maar het ongebruikelijke was dat dit kabinet aan de experts vroeg wat de boodschap moest zijn. Ja, zeiden ze, dat kunnen wij niet voor u bedenken,

dat moet u zelf doen.

Maar er staat in de bijbel een woord waar ik de laatste tijd veel aan moet denken. In spreuken: En dat gaat zo: Waar het visioen ontbreekt, verwildert het volk (WV95) *Where there is no vision, the people perish (Proverbs 29:18)* Of zoals onze nieuwe vertaling het weergeeft: zonder profetie vervalt het volk tot bandeloosheid.

Zonder profetie zou het volk Israël allang zijn ondergegaan in de smeltkroes van volkeren. Zonder profetie zou het volk Israël uiteen gevallen zijn en naamloos opgegaan in de heersende bevolking. Zonder profetie zou het verdwenen zijn in de loop van de geschiedenis.

Om die reden klonken vanmorgen de woorden van de profeet Zacharia: de laatste hoofdstukken zijn geschreven ten tijde van de hellenistische bezetting van Jeruzalem. De gruwelen beschrijft de profeet in de eerste verzen van het hoofdstuk. Maar dan volgt in vers 7 een ommekeer. Op die éne dag, die alleen de HEER kent, zal er geen onderscheid zijn tussen dag en nacht. Pas tegen het vallen van de avond zal er weer licht gloren.

Met andere woorden: jullie komen er door heen. En daarmee wil Zacharia de hoop levend houden: op herstel van het koningschap. Van de Heer. Hij zal koning worden over de gehele aarde; te dien dage zal de HERE de enige zijn, en zijn naam de enige. (Zach. 14:11)

Moet je dit letterlijk nemen? Een theocratie? Nee, Zacharia dacht en sprak in de taal van zijn tijd, maar waar we op moeten letten is het effect van zijn profetie. Hoe donker het ook is, belooft Zacharia, tegen het vallen van de avond zal er weer licht gloren. In de woorden van Ede staal: t Het nog nooit, nog nooit zo donker west, of t wer altijd wel weer licht...

De profetie van Zacharia heeft hoop gewekt, verwachtingen opgeroepen en mee daardoor is het volk Israël onder de onderdrukking van Hellenen, Ptolemeeën, Hasmoneeën en tenslotte de Romeinen blijven uitzien naar het koningschap van de Heer. Zoals vijf en veertig jaar geleden de woorden van Martin Luther King een hele generatie heeft doen dromen, verlangen, uitzien naar het moment dat. I have a dream. En wie heeft niet aan die woorden terug gedacht vorig jaar rond deze tijd, toen Barack Obama de eerste zwarte president van Amerika werd?

Klopt het dat op zulke momenten pijnlijk duidelijk wordt, wat er in ons eigen land ontbreekt? Klopt het dat op zulke momenten duidelijk wordt wat wij missen? Klopt het dat wij op zulke momenten voelen wat er bij ons aan schort. Als we aan de andere kant van de oceaan horen putten uit de tradities van kerk en land, als we aan de andere kant van de oceaan horen zeggen: yes, we can work it out. Klopt het omgekeerd dat waar het visioen ontbreekt, het volk verwildert? Nee, ik zal de laatste zijn die vanaf deze plek zal zeggen wat u wel of niet mag stemmen. Zoals die dominees in Twente. Katholieken kennen nog maar al te goed het mandement van 1954.

Maar wel dit: we hebben taal nodig: niet die beledigt, maar die verzoent; we hebben een droom nodig: één die niet verdeelt, maar bijeenbrengt. We hebben een visie nodig, één, die mensen niet uitsluit op grond van, maar één die mensen verbindt. We hebben een geloof nodig, een geloof, dat geen haat wil zaaien, maar de hoop levend wil houden.

En als er dan opeens een engel verschijnt? Die ons op de schouders tikt en ons in het oor fluistert: Wees niet bang, je gebed is verhoord. Vreugde en blijdschap zullen je ten deel vallen. En velen met jou zullen zich over zijn geboorte verheugen. Als bode zal hij voor God uit gaan met de geest en de kracht van Elia om ouders met hun kinderen te ver-

zoenen en om zondaars tot rechtvaardigheid te brengen, en zo zal hij het volk gereedmaken voor de Heer.

Maar het hoeft niet in de gestalte van een engel. Het kan ook in de vorm van een preek, een lied, een gedicht, een oproep. Iets wat ons verlangen wil wekken, iets wat de hoop wil doen laten herleven. Zijn wij daarop aanspreekbaar? Willen wij ons daardoor laten raken? Bevragen. Gezeggen?

Of heeft onze geest zo veel afweerstoffen verzameld, dat we daarvoor immuun zijn geworden? Eén keer te vaak teleurgesteld, bedrogen. Of gewoon gemakzucht.

Het is niet zonder reden dat de engel Gabriël de tempel uitkiest, en de tempelpriester als doelwit voor zijn boodschap. Als ergens de hoop bewaard blijft, als ergens geloof te vinden is, als ergens de aarde de hemel raakt, dan in het heilige der heiligen, als in het gebed van de hogepriester, dan in het reukoffer op het reukofferaltaar. Zou je zeggen.

Maar als het daar ontbreekt, waar het juist om elke prijs levend zou moeten worden gehouden. Als daar geen vuur meer brandt, waar het juist brandend zou moeten worden gehouden. Als daar geen geloof te vinden is, waar het juist bewaard zou moeten blijven, wat moet een engel dan doen? Dan kan hij toch niet anders dan een spreekverbod opleggen? Wie op die plek ongevoelig is, immuun voor dat wat hoop wil wekken, voor de kracht van God, wie op die plek zich niet wil laten begeisteren, die verliest toch alle recht van spreken? Die kan maar beter zwijgen. Totdat niemand er meer om heen kan, dat God in het verborgene aan een nieuw begin heeft gewerkt.

Amen.